

Załącznik Nr 1
Do Uchwały Nr VII/42/11
Rady Gminy Pakosław
z dnia 30.05.2011 r.

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
DLA GMINY PAKOSŁAW
NA LATA 2011- 2015**

MAJ 2011

WSTĘP

Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci.

W przypadku dezorganizacji, rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań takich jak kształtowanie osobowości, systemu wartości, poglądów, stylu życia, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi.

Przemoc to wg kodeksu karnego - jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny tj. osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Wyróżnia się następujące rodzaje przemocy:

- a) psychiczną – prowadzi do zniszczenia pozytywnego obrazu własnej osoby, wykorzystuje mechanizmy psychologiczne, np. wyśmiewanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzenie, narzucanie własnych poglądów, ciągłe krytykowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, stosowanie gróźb, szantażowanie;
- b) fizyczną – wszelkiego rodzaju działania bezpośrednie z użyciem siły, których rezultatem jest nieprzypadkowe zranienie, np. popychanie, obezwładnienie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką, pięścią lub przedmiotami, oblewanie wrzątkiem lub substancjami żrącymi, użycie broni;
- c) seksualną – wymuszanie wszelkiego rodzaju niechcianych zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy, np. nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, seksu z osobami trzecimi, sadystycznych form współżycia, a także krytykowanie zachowań seksualnych;
- d) ekonomiczną – prowadzi do całkowitego uzależnienia finansowego od sprawcy, np. poprzez odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy, niezaspokojenie podstawowych potrzeb materialnych rodziny, okradanie, zaciąganie kredytów i zmuszanie do zaciągania pożyczek wbrew woli współmałżonka.

Przemoc domowa może być zarówno skutkiem jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Jest zachowaniem negatywnym o dużej szkodliwości społecznej.

O przemocy w rodzinie mówiono niewiele, jakby nie postrzegając jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny, prowadzącego do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych. Dzieci wzrastające wśród przemocy w domu są często zapomnianymi jej ofiarami. Doznają przemocy nie tylko wtedy, gdy są bezpośrednio zaniegdbywane przez rodziców lub opiekunów. Cierpią i są krzywdzone także wtedy, gdy są świadkami przemocy dorosłych. Doświadczenia z dzieciństwa mają wpływ na całe życie.

Przemocy domowej często towarzyszy nadużywanie alkoholu. W stanie nietrzeźwości znikają mechanizmy samokontroli i zachowania mogą być nieobliczalne. Nasilają się też zachowania agresywne nawet w ludziach na ogół spokojnych i opanowanych. Świadoma kontrola nad zachowaniem zmniejsza się wraz ze wzrostem upojenia, wzrasta natomiast poczucie pewności siebie. Osoba nietrzeźwa nie może być partnerem do negocjacji, rozmowy czy ugody. Pijany człowiek nie jest jednak zwolniony od odpowiedzialności za własne czyny.

Przemoc jest zjawiskiem, którego zasięg jest znacznie większy niż odnotowują to przeprowadzane badania i statystyki. Nadal wiele ofiar zaprzecza istnieniu problemu w ich środowisku. Wynika to z wielu aspektów, takich jak wstyd, bezradność, nieufność, obawy o własne zdrowie i życie. Prawo ofiary do bezpieczeństwa, do niepoddawania się przemocy stanowi priorytet gminnej polityki społecznej uwzględniany w działaniach, które zostaną podjęte.

Ofiara przemocy potrzebuje dużo czasu, aby odbudować świadomość swojej wartości, jeśli przez lata była poniżana i wykorzystywana. Wielu ofiarom udaje się samodzielnie przeciwstawić sprawcy, większość jednak potrzebuje pomocy innych.

W związku z tym niezbędna jest współpraca i integracja wielu podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Pozwoli to na profesjonalne udzielanie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie oraz oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie.

Program ten zgodny jest z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i wpisuje się w założenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pakosław.

DIAGNOZA

Przemoc w rodzinie jest sytuacją trudną do faktycznego zbadania

Z badań wynika, że występowanie agresji ze strony osób najbliższych jest wciąż wstydliwie ukrywaną tajemnicą. Ciągłe pokutuje w społeczeństwie przekonanie, że ofiary przemocy akceptują swoją sytuację (ok. 50 %). Tyle samo, bo połowa ofiar niezależnie od rodzaju przemocy stwierdziła, że przynajmniej raz sprawca był w momencie zdarzenia pod wpływem alkoholu. Prawie dwie trzecie Polaków stwierdziło, że zna w swoim otoczeniu czy sąsiedztwie rodziny, o których słyszeli lub wiedzą, że dochodzi w nich do różnych form przemocy.

Wzrosła liczba interwencji w sprawach przemocy w rodzinie z wykorzystaniem procedury „Niebieskie karty”.

Gmina Pakosław liczy 4.770 mieszkańców, w tym 2.320 kobiet i 2.450 mężczyzn. Swoim zasięgiem obejmuje szesnaście sołectw.

Placówki oświatowe

- 3 Szkoły Podstawowe
- 1 Gimnazjum w Pakosławiu
- 2 Przedszkola

Do placówek oświatowych na terenie Gminy Pakosław uczęszcza 697 dzieci i uczniów, w tym do szkół podstawowych - 347, gimnazjum - 167, klasy „0” i przedszkola - 183. Przy szkołach na terenie Gminy Pakosław Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pakosławiu prowadzi 4 świetlice środowiskowe, które obejmują swoją opieką także w formie dożywiania 79 dzieci. Dzieci te w większości pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych.

Z danych udostępnionych przez Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że w 2010 roku i do tej pory wpłynęło 7 wniosków o skierowanie na przymusowe leczenie odwykowe. Często problem przemocy domowej wiąże się z problemem alkoholowym w rodzinie.

W celu zapewnienia pomocy ofiarom przemocy domowej uruchomiono ze środków GKRPA Gminny Punkt Konsultacyjny w którym przyjmują specjaliści, tj. psycholog – terapeuta i prawnik.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pakosławiu wynika, że w roku 2010 z zasiłków pomocy społecznej korzystało 217 rodzin; rodziny te otrzymały wsparcie w postaci pracy socjalnej.

W 10 rodzinach występowało zjawisko przemocy. Ofiarom przemocy domowej GOPS udzielił wsparcia w postaci zasiłków celowych między innymi w postaci zakupu opału, dożywiania dzieci w szkole oraz zorganizowania wypoczynku letniego dla dzieci. Rodziny miały możliwość korzystania z fachowej pomocy radcy prawnego oraz terapii u psychologa

Na terenie gminy Pakosław przemoc występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym. Często łączy się z problemem nadużywania alkoholu i niskimi dochodami.

Przypadki przemocy zdarzają się w domach jednorodzinnych, w zamkniętym kręgu osób, gdzie świadkami są jedynie członkowie rodziny.

Jednak w ostatnim okresie coraz częściej ujawniane są przypadki przemocy. Prowadzone działania informacyjne- ogólnopolskie i lokalne spowodowały zmiany w świadomości społecznej i z jednej strony – większej gotowości ofiar przemocy do ujawniania takich spraw, a z drugiej wiążą się z większym profesjonalizmem przedstawicieli służb zobowiązanych do podejmowania interwencji i udzielania pomocy.

Przemoc w rodzinie jest nadal tematem bardzo zamkniętym, ciągle za rzadko wychodzącym poza rodzinę. W związku z tym niniejszy program pozwoli na całościowe podejście do problemu przemocy i uświadomienie społeczeństwu, jak ważny do rozwiązania jest ten temat.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w różnych formach. Na bieżąco współpracuje z Policją, Kuratorami Sądowymi, Pedagogiem placówek oświatowych, służbą zdrowia oraz Gminną Komisją Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pakosławiu. Współpraca dotyczy przede wszystkim poradnictwa, interwencji i wzajemnego wsparcia oraz uzupełnienia podejmowanych działań.

GLÓWNE CELE I ZAŁOŻENIA

Celem programu jest tworzenie warunków do bardziej skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cele szczegółowe:

1. Rozwój współpracy w zakresie budowy spójnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Koordynacja działań lokalnych podmiotów wobec zjawiska przemocy.
3. Podnoszenie świadomości społeczeństwa oraz różnych grup zawodowych stykających się z problematyką przemocy w rodzinie w zakresie skali i możliwości przeciwdziałania temu problemowi.
4. Zwiększenie dostępności pomocy rodzinom, w których stosowana jest przemoc, a w szczególności zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Cele ogólne będą realizowane przez:

1. Systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.
2. Podnoszenie wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie.
3. Podnoszenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie.
4. Udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.
5. Oddziaływania na sprawców przemocy w rodzinie.
6. Współpraca z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Łaszczynie.

DZIAŁANIA GMINY PAKOSŁAW W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

I. Budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

1. Określenie systemu współpracy poszczególnych instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.
2. Wypracowanie modelu interwencji i strategii postępowania w poszczególnych przypadkach.
3. Podnoszenie kwalifikacji pracowników w dziedzinie zjawiska przemocy w rodzinie.
4. Prowadzenie działalności edukacyjnej i profilaktycznej skierowanej do dzieci i młodzieży promującej rozwiązywanie konfliktów bez przemocy.
5. Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych w skład, których wchodzi przedstawiciele:
  - jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
  - gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
  - Policji
  - oświaty,
  - ochrony zdrowia,
  - organizacji pozarządowej,
  - kuratorskiej służby sądowej
  - w skład zespołu interdyscyplinarnego mogą wchodzić także prokuratorzy oraz przedstawiciele podmiotów innych niż określone powyżej, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy.

Zadania zespołu interdyscyplinarnego

Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów wchodzących w skład zespołu oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w szczególności przez:

1. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
2. podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
3. inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
4. rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
5. inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zespół interdyscyplinarny **stworzy grupy robocze** w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach.

Do zadań grup roboczych należy w szczególności:

1. opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie,
2. monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,
3. dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

II. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Szerokie ujęcie zapobiegania przemocy w rodzinie wyznacza cztery podstawowe nurty działań kierowanych do różnych grup odbiorców:

1. działania uprzedzające: diagnozujące, informacyjne, edukacyjne kierowane do ogółu społeczeństwa,

2. działania interwencyjne: opiekuńcze i terapeutyczne, kierowane do ofiar przemocy w rodzinie oraz pouczające i izolujące, kierowane do sprawców przemocy w rodzinie,
3. działania wspierające: psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne i inne, kierowane do ofiar przemocy w rodzinie,
4. działania korekcyjno- edukacyjne: kierowane do sprawców przemocy w rodzinie.

Działania te będą realizowane poprzez:

1. udostępnienie do publicznej wiadomości informacji o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy w rodzinie,
2. przystąpienie do Ogólnopolskiego Porozumienia Osób, Instytucji i Organizacji Pomagających Ofiarom Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”,
3. stosowanie procedury „Niebieska Karta”,
4. realizacja programów i przedsięwzięć profilaktycznych dotyczących przeciwdziałania agresji w szkołach podstawowych i gimnazjach gminnych oraz świetlicach profilaktycznych,
5. rozszerzenie dostępności do punktu konsultacyjnego dla ofiar przemocy,
6. rozwój sieci instytucji wspierających ofiary przemocy – w szczególności konsultacje psychologiczne.

III. Ochrona ofiar przemocy w rodzinie.

1. Kompleksowa pomoc rodzinom dotkniętym zjawiskiem przemocy.
2. Monitorowanie sytuacji w rodzinach, w których dochodzi do przemocy, a w szczególności uruchamianie współpracy.
3. Współpraca z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Łaszczyńcu.

Przewiduje się rozwój sieci instytucji wspierających ofiary przemocy w rodzinie.

Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy rozpocznie się spotkaniem wszystkich instytucji i osób zaangażowanych w program, w trakcie którego zostaną omówione role i zadania poszczególnych partnerów programu działających na rzecz przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Źródłem finansowania zadań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie są środki własne gminy oraz środki pozabudżetowe pozyskiwane z innych źródeł.

CZAS REALIZACJI

Realizacja działań zawartych w programie nastąpi w przeciągu kilku lat. Będzie miała charakter ciągły i będzie poddawana ewaluacji, która pozwoli na udoskonalenie kierunków zamierzonych działań.

REALIZATOR PROGRAMU

Realizatorem programu będzie Interdyscyplinarny Zespół do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Pakosławiu przy udziale Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pakosławiu oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pakosławiu.